

KIS-373 – Gl. cale, bassin, drague, h.a.

(09 03 90 – JYL da GE)

Bez' emañ strollad *Ar Geriadur Hollvrezhonek* o pleustriñ war an displegadennoù a vo lakaet war an taolennadoù a liv a dalvezo da skeudennaouiñ ar geriadur.

Setu perak e kasomp deoc'h ur rollad gerioù gallek, bet tapet ganeomp war meur a c'heriadur skeudennaouet, gant an termenou pe an troiennoù brezhonek zo bet dibabet ganeomp evit treiñ anezho. Lakaat a reomp ul luc'heilenn eus an daolennad hon eus kemeret skouer diwarni.

N'hon eus ket kavet termenou evit pep tra er geriadurioù pe er studiadennoù zo bet lennet ganeomp. Ranket hon eus sevel gerioù evit lod traoù. A-wechoù hon eus lakaet daou ginnig peogwir ne ouiemp ket re pehini dibab.

Evit ar ger "skluzioù" ne ouiemp ket re hag implijet e vez en unander pe atav el liester. Lakaet hon eus "lenn-porz", kentoc'h eget "lenn-borz" bet diuzet gant Roparz HEMON, evit treiñ "bassin" dre ma kave deomp ne oa ket ret degas ur c'hemmadur er ger "porz". Chomet omp berr gant an termen "passerelle" ; ne zegouezh ket ar ger "treuzell" evit envel lodenn uhelañ al listri d'hor soñj.

Laouen e vefemp o c'houzout ho soñj hag o lenn hoc'h evezhiadennoù a-zivout kement-se.

LE PORT DE COMMERCE – AR PORZH KENWERZH

Bouée <i>ur boe, ur boue</i>	Tribord <i>stribourzh</i>
Feux de signalisation <i>ar gouleier- lec'hiañ, ar gouleier-kemenn</i>	Balises <i>balizennoù</i>
Coque <i>ar c'houc'h</i>	Drague <i>ul lestr-ravanelliñ</i>
Hublot <i>ul lomber</i>	Pont <i>ar pont</i>
	Cheminée <i>ar siminal</i>

<i>Cale ar strad</i>	<i>Hélice ar viñs-tro</i>
<i>Vedette à moteur un herrvag</i>	<i>Radar ar radar</i>
<i>Quille ar c'hein</i>	<i>Cale sèche ur poull-sec'h, ur poull dizour</i>
<i>Paquebot ur mordreizher</i>	<i>Cale de lancement ur c'hal-morañ</i>
<i>Ancre un eor</i>	<i>Phare un tour-tan</i>
<i>Canots de sauvetage bigi-saveteiñ</i>	<i>Jetée ur chaoser, ur sav-mein</i>
<i>Grue ur c'havr</i>	<i>Chantier naval ur chanter-bigi</i>
<i>Pompe ur vangounell</i>	<i>Bassin ul lenn-porz</i>
<i>Gouvernail ar stur</i>	<i>Écluse ur skluz, skluzioù</i>
<i>Babord babourzh</i>	<i>Quai ur c'hae</i>
<i>Remorqueur ul lestr-stlejañ</i>	<i>Dépôt ur sanailh</i>
<i>Péniche ur gobar</i>	<i>Atelier de réparations navales ul labouradeg rapariñ bigi</i>
<i>Passerelle</i>	<i>Cargo ur sammlestr</i>
<i>Bastingage al listenn</i>	
<i>Pétrolier un eoullestr</i>	

(GE da JYL – 13 03 90)

Ar roll gerioù brezhonek a gasit din zo valleek dre vras, gant o spletoù hag o gwanoù. O splot pennañ eo ez int lodek er yezh lennegel. O gwan eo bezañ gerioù geriadur kinniget a-raok bezañ amprouet gant an arver ha, dre se, bezañ re zisplegus, re hir hag alies pout da arverañ. N'eus bet, pa ouzon, levr ebet er yezh arnevez war ar verdeadurezh ha diaes eo parraat ouzh ar seurt si. E kentelioù *Douaroniezh SADED* e kaver un nebeut diskoulmoù e-ser studiañ kenwerzh ha kehenterezh (sl. Don-110 dreist-holl, an dekvet kentel, war "Diazezoù kalvezel an armerzh arnevez").

Bezef pe vezo, setu an evezhiadennoù a gredan ober war dermenoù ar roll.

Gl. **bouée**

Arabat luziañ an traoù. O vezañ ma kinnig Roparz HEMON **boue**, n'eus ket da glask pemp troad d'ar maout.

Gl. **feux de signalisation**

Gl. **signal** zo Br. **arhent**. Gl. **signaliser** zo **arhentiñ**, **arhentaouiñ**, **kevarhentiñ**, h.a. hervez ar ster. Amañ e rafef gant **gouleier arhentiñ**.

Gl. **drague**

Gwall landrammus eo **lestr-ravanelliñ**. Perak ket **ravaneller** evel ma kinnig Roparz HEMON a-du-rall ?

Gl. **hublot**

Mat eo bezañ kemeret Br. **lomber** hep-mui. Kinnigadenn VALLEE, **lomber-lestr**, zo skouer ar gerluniadoù termenus betek re, dinoaz da welout keit ma chomont war bajennoù ar geriadur, o kas avat da frazennoù katastrofek e-giz : "Dre lumber-lestr al lestr-stejañ e spurmantet ul lestr-ravanelliñ."

Gl. **vedette à moteur**

C'hwi moarvat hoc'h eus savet ar ger Br. **herrvag**, a gavan aes da embreger ha diforc'hell. VALLEE a embrege nebeut an doare-se da nevezc'heriañ pa na anaveze ket anadenn an divellsteriegezh (ster an termen disoc'h ne vez ket dezreadus diouzh ster an elfennoù aet d'e ober : **herrvag** ≠ **bag herrek**). Un abegadenn vihan : penaos lavarout : **vedette rapide** ?

Gl. **remorqueur**

E kentelioù SADED n'hor boa ket kilet rak an termen **ramoker**, meneget endeo gant GReg.

Gl. **passerelle (de commandement)**

Gwelomp da gentañ er yezhoù all :

Gl.	Sz.	Al.	Kb.
pont	deck	Deck	bwrdd, ochr llong
plat-bord	gunwale, gunnel	Dollbord	gynwal (gynwel, gynwalc) top ochr llong
passerelle de commandement	bridge	Kommando-brücke	

E Br., hervez an aozerion e kaver :

pont, bourzh, gorre ar bourzh (VALLEE); **pont** (GReg.) "pont d'un vaisseau".

bardell-lestr (VALLEE) ; **portelof** (GReg.) ; **bourzh** (BRMO.¹) "plat-bord"

Netra avat evit "passerelle de commandement". Marteze ez eo an dro da zegas ar ger galianek *br"#va#*, steuziet eus an holl geltiegou, chomet bev e Sz. er stumm **bridge**, dezneuziet e Br. er stumm **briv** g.-où. Ober a ran gantañ er Vezekniezh endeo, evel kevatal d'ar Sz. **bridge** an dentourion. Ne ve ket dav adanvaat ur verb, **gourc'hemenn** pe all, d'e heul, o vezañ ma ne ve arvar meskañ ebet.

Gl. **hélice**

A-walc'h ez eus gant **biñs**. Lakaomp e ve ret resisaat, e degouezhioù 'zo, n'eo ket **tro** a ve da stagañ, met **erluskañ** (sl. KIS-188, La-07, pp. 76 hh.)

Gl. **bassin, cale**

Setu a lennan e-barzh danvez *Geriadur an Armerzh hag ar C'henwerzh*, prientet gant Yann Baol AN NOALLEG, hogos echu :

"**Bassin** (port) *porzhlenn* b.-où ; – à flot *porzhlenn gloz* ; – à marée *porzhlenn igor* ; – de radoub *porzhlenn aozañ* ; – d'armement *porzhlenn baramantiñ* ; – en cale sèche *poull sec'h* ; *kal* g.-ioù *sec'h* ; – flottant *kal war neuñv*".

Kement-se zo kinnigoù hepken ha ne gav ket din ez eo bet arveret an holl dermenoù-se en testennoù.

[(AAB – 12 01 96) Gl. **cale** (≅ "embarcadère, débarcadère"), Br. **kal**, Sz. **landing place**, Al. **Landungsplatz**.]

Evit Gl. **bassin**, e kinnigit Br. **lenn-porz**. Ne welan ket war be arguzenn e soliit evit tremen hep ar c'hemmadur : **porzh** zo adanv aze ha sklaer ar reolenn ; gallet he deus ar yezh arnevez diazezañ war ar yezh lennegel bennozha d'ar reolennoù eeun ha kempoell diferet evit houmañ gant VALLEE ha HEMON ; arabat e ve adfeilhañ e tech ar rannyezhadurion da baotaat an adreolennoù evit saveteiñ devoudoù teodyezhel dibouez.

Gl. **cale de lancement, cale de halage, slipway**

Ya, **kal-morañ** zo kevazas. Kinnig a rafen koulskoude, war-benn pinvidikaat ha diseurtaat ar c'heriaoueg, un nevezc'her diwar Br. **linkañ** "riklañ, lakaat ha riklañ" +**kal** a ve **linkal** g.-ioù.

Gl. **chantier naval**

¹ A. BOURLIGUEUX, "Brezhoneg ar mor gant pesketaerion Ar Gelveneg", *Gwalarn* 163, 165, 1944.

Br. **chanter-bigi** zo eeun. E kentelioù SADED, e reer gant **lestrsaverezh** g. "constructions navales" ; b. "atelier de constructions navales".

Gl. **écluse**

Arveret e vez Br. **skluz** en unander. Ne gomprenan ket ho termadenn.

Gl. **atelier de réparations navales**

Ar Gl. **réparer** zo dezhañ da gevatalioù Br. **dresañ** (er yezh laosk), **aozañ** er ster ledan, **ratreañ** er ster resis ambredet amañ. Ober a rafen gant **ratreerezh** g. **listri** "(les) réparations navales" ; b. "atelier de réparations navales". Merkit, e-kichen ar valleeg **labouradeg** "atelier, usine, laboratoire", e kaver er yezh arnevez **gwezhva** "atelier", **greanti** "usine", **labourva** "atelier, laboratoire", h.a.

Un dra c'hoazh. Un heñvelster da Br. **lestr** eo an hBr. **lonc** dezneuziet Br. **loue** b.-où (Kb. **llong**). E grez SADED e oa bet dezneuziet dre fazi **lonk**, el luniad **kadlonk**.

(JYL da GE – 30 03 90)

Evit ar pezh a sell ouzh **drague** e oamp bet lakaet diaes abalamour d'ar ger **dragueur** a dalv alies kement ha "dragueur de mines". Goude bezañ sellet pishoc'h ouzh implij an daou dermen gallek-se hon eus gwelet ne oa kemm rik ebet etrezo. Kavout a ra deomp bremañ e c'haller dibab **ravaneller** evit hon taolennad, eta.

[...] Evit **skluz(ioù)** hon eus klasket skouerioù amañ hag ahont er skridoù lennegel ha gwelet hon eus e vez kavet **skluz** atav koulz lavaret (*An Ti Satanazet, Geotenn ar Werc'hez*).

Un dra c'hoazh, a-zivout ar ger **ratre**, a c'haller ober gantañ d'hor soñj ivez. Kavout a ra deomp e vefe ret kaout e brezhoneg un enebadur heñvel ouzh ar re a gaver e saozneg – **repair(ing)/ maintenance** – hag e galleg – **réparation/maintenance** – abalamour ma lakaer kemm etre daou dra zo disheñvel, daoust ma n'int ket distag krenn. Hervez an adverb **e-ratre**, war *Geriadur Istorel ar Brezhoneg*, e vefe mat ar c'herentiad **ratre, ratreañ, ratreerezh** evit ar pezh a denn da geal ar "maintenance". O sellet ouzh implijoù ar ger **dresañ**, war *Geriadur Istorel ar Brezhoneg* ha war *Geriadur Brezhoneg-Saozneg* DELAPORTE, e kav deomp e c'haller ober gantañ evit geriañ ar c'heal zo stag ouzh "repair(ing)-réparation". Plijout a rafe deomp gouzout petra eo ho soñj diwar-bouez an dra-se.

Da ziwezhañ e raïmp anv eus ar galonenn geriaoueg a rankomp ober ganti evit sevel hor geriadur. Gant un dibab 10 000 ger ne c'haller ober nemet gant termenoù diazez. Abalamour d'an dra-se eo ret deomp diuz e pep kerentiad stumm an elfennoù a reer pe a c'hallfed ober ar muiañ ganto. Evit ar pezh a sell ouzh an daou rummad a bledomp ganto amañ e rankomp soñjal e **dresañ/ratreañ** kentoc'h eget e **dreserezh/ratreerezh**. Gant ur galonenn ec'honoc'h e tlefemp dibab an anvioù-kadarn kentoc'h eget troiennoù savet diwar anvioù-verb hervez an traoù a vefe da envel.

(GE da JYL – 06 04 90)

TURIAW a denn hon evezh war an termen **driv**. Kenkoulz all e c'hallfed degas **drag** ivez p'en kaver er geriadurioù. Keuziadus eo marteze n'eo ket bet dibabet an eil pe egile eus an termenoù berr-se. Hogen, o vezañ ma ra ar yezh klasel gant **ravanell-** (o tont dre ar romaneg ivez hogos sur), n'eus ket aze abeg a-walc'h d'e zilezel. Gwell mirout **driv** ha marteze **drag** evit arverioù arbennik all.

A-zivout Gl. **cale**, h.a., sl. an notenn distag kevret.

An deveradoù diwar **ratre-** a lenner evit ar wech kentañ war *Emsav* 24, 1968, pp. 358, 359 :

"An dornwezhour n'en deus ket tro da genderc'hañ traezoù ha ne ra nemet **ratreañ** koulz lavarout." (p. 358) ; "Ar skouer wellañ eo marteze an tangarrezh, en deus roet labour [...] da **ratreerion** niverus." (p. 359) ; "[...] ur goulenn diforc'hekaet, eleze e-keñver ar c'hinnigoù-mañ : a) gwazadurioù personel, b) **ratreerezhioù**, [...]" (p. 359).

Evit ar c'healioù "entretien, maintenance", ez eus bet deveret diwar an nevezc'her **trezalc'h-** arveret evit ar wech kentañ war *Emsav* 91, 1974, pp. 226, 252, 254 :

"Ar prantadoù **trezerc'hel** hag arwellaat ar gouziadur [...]" (p. 226) ; "[...] en deus an ardivinkaat krouet arc'hwelioù nevez : **trezalc'herezh**, binvierezh, [...]" (p. 252) ; "Pare genderc'hañ ar bloc'hoù keflusker er *Régie Renault* oa enni [...] 12 michereg **trezalc'her** distag." (p. 254).

Br. **dresañ**, evel **aozañ**, zo ur verb eus ar yezh voutin, prizius dre berzh e lies kemeradur, na c'haller ket arbennikaat : e arbennikaat a vije divizout lemel dioutañ e holl sterioù nemet unan, hep bezañ heuliet gant ar yezherion hag, alese, ebarzhiñ er

yezh resis ur verb na oufe bezañ nemet diresis pa'z eo e gefridi bezañ ur binvidigezh eus ar yezh voutin. Ur graoñellad c'herioù eus ar seurt a ra eskern ar yezh (**bezañ, ober, lakaat, kas**, h.a.) a ranker diwall a grennañ war o lieskemeradegzh. Er yezh voutin e lavarer : "Foeltret eo bet va c'harr. N'ouzon ket ha tu vo d'e **zresañ/aozañ**." En ur yezh kalvezel avat e rank seurt verboù lezel al lec'h gant termenoù arbennik.

Kompren a ran ho tamant da skañvaat ar muiañ gwellañ ar roll termenoù a yelo d'ober ho keriadur. E'm *Geriadur a Vezekniezh* e roan peurliesañ ivez ar pennanor hep mui. Hogen eno e labouran evit tud o c'houzout mat ar yezh (pegoulz e lusko an noueañs da baotaat, un afer all eo !), o c'houzout enta penaos ha pegoulz tennañ deveradoù, da skouer dibab en o aez etre **ratreañ, ratread, ratreadenn, ratreadur, ratreidigezh, ratreerezh**, h.a. Ho keriadur avat a savit evit mad skolidi – dav e vo dezho neuze degemer ur gourdonadur war an deverañ ; anez da se e vo o yezh en arvar da chom paour, unton, plaket war ar galleg. Dieub ha hogos reizhiadek eo an deverañ brezhonek tra ma'z eo sonnet, idiomatek, an deveradoù e galleg. Bez' ez eus eus **réparation**, n'eus betek henn na ***réparement**, na ***réparure** ; mard eus eus **roulement, roulade, roulage, roulure, roulé**, h.a., e tenn pep hini da stervaoù diforc'h mat. Evit a sell al lostgeriañ ez eo divellsteriekaus ar galleg, pezh a zo ur binvidigezh dre m'en deus istor ar yezh karget pep deverad a gemeradurioù, ha mellsteriekaus ar brezhoneg, abaoe ar reizhekaat renet gant VALLEE war al lostgerioù, pezh a zo ur binvidigezh a zoare all. Kement-se a zlefed kelenn d'ar skolidi... ha da re all.

(GE – 08 04 90)

Gl. **cale, bassin**

Kounaomp da gentañ pevar hent an nevezc'heriañ :

(α) Amprestañ arallyezh. Sk. : Br. **kal**, amprestet en 18t kantved diouzh ar Gl. **cale**.

(β) Astenn ster un termen en arver. Sk. : Gl. **cale** o talvout "strad ul lestr" diwar an 13t o kregiñ er 17t da dalvout ivez kement ha "lodenn stouek en ur c'hae" hag en 18t "leurenn stouek ma adeilader, ma ratreer al listri".

(γ) Advevañ un termen o vont pe aet diarver. Sk. : hBr. **diles** advevet en anBr. **diles** en hevelep stumm ha gant ur ster hogos digemm. Peurliesañ avat (γ¹) e

tezneuzier ar stumm : hBr. **camadas** Ø anBr. **kevazas** pe/hag (γ^2) e tedroer ar ster : hBr. **ercor** "ictum" Ø **ergor**- "objekt-".

(δ) Luniañ un nevezc'her diwar-bouez kedrannoù (δ^1) en arver, pe (δ^2) o vont pe aet diarver. Sk. : (δ^1) **dis**-+ (δ^1) **broud** Ø **disvroud** (GBLF, 1983, ¶ 451) ; (δ^2) **kant**-+ (δ^1) **reizhañ** Ø **kantreizhañ** (*Emsav* 27, 1969, p. 94) ; (δ^2) **eo**-+ (δ^2) **rizh** Ø **eorizh** (KIS-074, p. 61, 1971 ; *Emsav* 58, 1971, p. 330).

E gwir ez eo a nebeut a bouez ar c'hemm etre δ^1 ha δ^2 , pa'z eo a-walc'h d'ur gedrann bezañ arveret ur wech evit tremen eus an eil rumm d'egile. Evit istor ar yezh dreist-holl e c'hell talvout : VALLEE da skouer o tamantiñ, ac'hoel en derou, da zibab kedrannoù en arver en teodyezhoù evit luniañ e nevezc'herioù, un damant hennezh na voe nepred hini KIS.

LUNIADUR AR STERVAOÙ A DENN DEZHO AR Gl. **cale**, **bassin**, h.a.

Tri stroll a c'haller ober eus an termenoù hervez ma arouezont :

A. – Ul lodenn eus ar vag.

B. – Ul lodenn eus ar c'hae.

C. – Ul lodenn eus ar porzh.

A. – "Lodenn draoñ diabarzh ar vag, etre pont ha deun." Gl. **cale**. Sz. **hold**. Al. **Schiffsraum**. Br. **strad**. Kb. **howld**.

A1. – "Lodenn izelañ ar strad." Gl. **fond de la cale**, **sentine**. Sz. **bilge**. Al. **Kielraum**. Br. **goueled ar strad**, **loseo**.

A2. – "Kombod eus ar strad." Gl. **cale**. Br. **kombod strad**, (δ^1) **stradlog b.-où**. Hervez arver ar c'hombodoù ez eus anvadoù diseurt e Gl. (**soute**, h.a.), e Sz. (**store-room**, **bunker**, **locker**, **magazine**, h.a.) Renabliñ ha nevezc'heriañ vo d'ober e Br. war an dachenn-mañ. Klevet 'm eus, e Rosgo e-tro 1950, ar ger **kal** arveret gant ar ster A1b, e-ser ul leterc'had, gwir eo ; "Paotred ar **c'hal** daou", da aroueziñ an heñvelreviadad.

B. – "Lodenn war zinaou en ur c'hae, ma lestrer, dilestrer, h.a." Gl. **cale**. Br. **kal**. Evit ar yezhoù all, e rofe moarvat Gab CHEREL elfennoù a ra diouer din.

C. – "Lodenn en ur porzh bevennet gant adeiladoù (chaoserioù, kaeoù, h.a.)" Gl. **bassin**, **dock**, **darse**. Sz. **basin**, **dock**. Br. **porzhlenn**. Kb. **basn**, **doc**. Un termen a c'haller derc'hel war vir amañ eo (δ^2) **haor** "havre, port de mer fermé et sûr" (GON.II

372), a c'hallfed arverañ e-unan pe e-barzh deveradoù ; **haorenn**, h.a. [(06 01 96) sl. : "bassin (port) [...] **havrenn** b.", GEAK., p. 28.]

C1. – "Lodenn eus ur porzh bevennet gant kaeoù." Gl. **dock**. Sz. **dock**. Al. **Dock**. Br. **lenn (gaeek)**, **kaeoù** (VALL. p. 226). Kb. **doc**. Emichañs, e meur a zegouezh, e tle **porzhlenn** spiriñ amañ. Koulskoude, mar be ret mont resisoc'h e c'hallfed soñjal e (δ^1) **kaelenn**. A-du-rall, ha feukus bras e ve (α) **dok** ?

C2. – "Lec'h terket da adeiladiñ listri." Gl. **chantier/atelier de constructions navales**. Sz. **shipyard, dockyard**. Br. **chanter bigi, lestrsaverezh b.-ioù**. Kb. **iard longau**.

Amañ e tegasfen un nevezc'her evit an "adeilad ma c'hourvez kouc'h al lestr" en ur ster hollek, ken er chanterioù adeiladiñ, ken er chanterioù ratreañ : (δ^1) **kouc'h+** (δ^2) **-le** (kv. hBr. **durnle, maplee**, Br. **gwele, alese**, h.a.) \emptyset **kouc'hle g.-où**.

C3. – "Lec'h terket da ratreañ listri." Gl. **chantier/atelier/équipement de réparations navales**. Br. **chanter/gwezhva/aveadur ratreañ listri, ratreerezh b.-ioù listri**.

Mar degouezh d'an dezneuziad **loue** teurel gwrizioù er yezh, e vo tu da luniañ termenoù a seurt gant **louesaverezh, loueratreerezh**, h.a.

Hervez an dro ez eus un niver verboù, amprestoù gallek eus an 18^t moarvat, a denn d'ar ratreañ listri : **kalefatiñ, radoubliñ, soaviñ, alej** (GReg., v^o CARENER ; VALL., v^o RADOUB), a ve tu da adlakaat en arver.

Ar melladoù da heul, C3a, h.a., a savan diwar ar pennad "PORTUAIRE (GENIE)" en *Encyclopædia Universalis*, l. 14, pp. 1105 hh.

C3a. – "Leur radoubliñ dizolo gant an tre" (Gwaien, Konk-Kerne, Ar Gelveneg). E traoñ ar c'hae e staler, a-serzh ouzh ar c'hae, stoc'henoù prenn a-stur, anvet tintoù, ma teu ar vag da harpañ pa zichal ar mor. Gl. **gril de carénage**. Br. (α/γ) **grilh radoubliñ, (δ) tinteg b.-i**.

C3b. – "Leur e diagiz ar c'hae ma tezouger ar vag savet a-zioc'h live ar mor hag ar c'hae diwar-bouez senklennoù tremenet dindan he c'houc'h ha keffloc'het gant un ijinenn c'horren." (Ar Gelveneg, Étapes). Gl. **terre-plein de radoub**. Br. **savenn radoubliñ**.

C3c. – "Kal stouek ma ruilh ar c'houc'hle war roudennoù o tiskenn tre betek dindan kein al lestr hag o sammañ anezhañ davit ar sec'h." Gl.Sz. **slipway**. Br. (δ^1) **linkal, kal-morañ**.

C3d. – "Leurenn a-zremm gorre-gouzi keflloc'het etre peulioù beton a-zerc'h sanket e goueled ar borzhlenn, o tibradañ al lestr a-zioc'h live an dour." Gl. **ascenseur vertical à bateaux**. Br. **kouc'hle war saverez**.

C3e – "Leurenn war-neuñv a vorer dindan al lestr hag a zivorer diwar-bouez bangounelloù." Gl. **dock flottant**. Br. **radell aozañ (listri)** (VALL. 226), (δ) **kouc'hle war neuñv**. Kb. **doc nofiol** (GPC, p. 1069).

C3f. – "Kouc'hle stalet war oueled ur foz kensturdalek a vent gant al listri (unan e Verolme en Izelvroioù zo 580 m hed, 85 m led, 12 m sav), heñvel ouzh lenn gloz ar skluzioù war-bouez ar c'hemm e sav hag e tiskenn an dour enni dre wered bangounelloù." Gl. **forme de radoub, cale sèche**. Sz. **dry dock, graving dock**. Al. **Trockendock**. Br. **poull sec'h, poull radoubliñ**. Kb. **doc sych** (GPC, p. 1069).

(JYL da GE – 02 05 90)

Distreiñ a ran war ar ger **ravaneller**, bet lakaet ganeomp war ar roll termenou a denn d'ar porzh kenwerzh, abalamour d'an evezhiadennoù hon eus bet digant Per DENEZ ha Reun AN HIR.

Setu ar pezh a zispleg hor c'heneiled deomp :

1) Per DENEZ :

“Ur ravanell zo un dra skañv, implijet gant an dorn, ur seurt bazh, hir pe hiroc'h, gant ur roued, bras pe vrasoc'h e penn. D'am soñj eo gwelloc'h mirout **ravanell** evit ar seurt tra. E Douarnenez e vez lavaret **roñwal** ; galleg (Breizh-Uhel) **havenet** (e kornioù all : **dranet**, emichañs < **drag** + **net**).”

2) Reun AN HIR :

“saozneg :

to dredge *draguer (pour curage)*

to drag *draguer (pour recherche)*

dredger *drague*

mine-sweeper *dragueur de mines (to sweep = skubañ)*

drag-net *filet de drague*

alamaneg :

Bagger *drague, excavateur*

Baggerkübel *godet, benne, cuiller*

Baggerschiff *bateau dragueur*
 baggern *dragner, ramoner*
 das Baggern *le dragage*

brezhoneg :

ravanelliñ war al Lev-Draezh *dragner sur la lieue de Grève (à Groix)*
 ravanelliñ *dragner (L. ANDOUARD, Brezhoneg ar Mor)*
 ravanell, sac'h-driv, sac'h-drag *drague (Brezhoneg ar Mor)."*

Lavaret a ra Reun AN HIR e tenn **ravanelliñ** d'ar ger saoznek **to drag** (dragner pour recherche) ha neket da **to dredge** (dragner pour curage) ha reiñ a ra an troiennoù brezhonek bet kavet gantañ zo stag ouzh ar galleg **curer** :

skarzhañ ar c'hraou, **skarzhañ** ar siminal, **skarzhañ** ar puñs, **skarzhañ** ar fezier.

Kavout a ra dezhañ eo **skarzhañ** ar ger azas evit ar meizad zo stag ouzh ar galleg **curer** ha kinnig a ra ar gerioù hag an troiennoù-mañ :

skarzhañ strad (goueled, naoz) ar ganol, **skarzhañ** strad ar puñs, **skarzhañ** strad ar porzh, ur **vag-skarzhañ**, ur **skarzherez**.

Plijout a rafe deomp gouzout petra a soñjit a-zivout kement-se ha lenn ho kinnigoù ma kav deoc'h ivez e ranker disteurel ar ger **ravaneller** ha dibab un termen all.

(GE da JYL – 08 05 90)

Al labour war ar c'hevatalioù da reiñ d'ar Gl. **drag(u)-** a c'haller ren hervez daou lankad :

I. – LANKAD AR YEZHONIEZH

Testeni kentañ Br. **ravanell** zo gant GReg. (1732) : “DRAGUE, *instrument à draguer ou à prendre des huitres, etc.*, ravanell, *pl.* ou ; drag, *pl.* ou.”

En hevelep kantved e kaver testeni Gl. kentañ an daou dermen **haveneau** (1713), **havenet** (1765).

Notomp e L'Arm- (1744) : “*Haveneau* Annæl de chivra. *f.*” (p. 449). VALL. a adkemer an termen-mañ gant ar stumm **añnell** en ur lakaat en e gichen : “*avenell*” (p. 336) hep menegiñ an orin.

Hervez *Lexis* e teu Gl. **haveneau**, **havenet** eus al lec'hlenneg **hafr-net**.

Hep mar ez eo Br. '**añnell**', **avenell** un amprest diwar Gl. **haveneau**. Diaesoc'h eo savelañ ur c'heñver a orin etre Br. **ravanell** hag an termenou-se (ha/pe al lec'hlenneg **hafr-net**). Bezet pe vezet, adalek an 18^t kantved e testenier e Br. daou dermen diforc'h o furm ha moarvat o ster.

Ma ne fazian, ne gaver testeni ebet eus '**añnell**', **avenell** er geriadurioù etre L'Arm ha VALL., endra vez testeniet ingal **ravanell** gant holl c'heriadurioù diazez ar yezh lennegel, da skouer gant GON.II (1850) : “RAVANEL, s. f. Drague, instrument fait d'une pelle recourbée, qui sert à tirer du sable des rivières, à curer des puits et à prendre des huitres. Pl. *ravanellou*.”

Da glozañ : ken abred hag an 18^t kantved ez eo bet lakaet war **ravanell** ha **ravanelliñ** ur ster hollek : "(benveg da z)dastum danvezioù diwar oueled an dour." Souezh ebet e ve en teodyezhoù stummoù eus an termen, evel '**roñwal**' meneget gant Per DENEZ, ganto kemeradurioù strishoc'h o erdal (un azon a'r rannyezhekaat eo ar c'holl hollegezh, alese kefridi unvanerion ar yezh kemer hent an hollekaat en-dro).

II. -.LANKAD AR YEZHOURIEZH

a) Pennañ sturiad ar yezhouriezh eo derc'hel ha kas pelloc'h labour unvanerion ar yezh. Mont a-rekin d'al labour-se e ve lemel digant Br. **ravanell** e ster hollek hag erlec'hiañ outañ ur c'hemeradur strishoc'h war zigarez m'en kaver en teodyezhoù.

b) En ur prantad kentañ, diwar unvaniñ ar rannyezhoù, e c'hoarvez choukadur an heñvelsterioù. Gant ster ar Gl. **haveneau** e kaver e VALL. : "**tenell**, **añnell**, **avenell**, **baz-roued**." Roparz HEMON en deus dibabet lemel an eil anezho, furm wenedek an trede, sl. ERNAult.Dict.Vannes : “**añnel**, *f.* pl. **eu**, truble, filet (l'A.). Voir *avenel*.” (p. 8), “**avenel**, *m.* pl. **-lli**, haveneau, instrument de pêche.” (p. 14). En un eil prantad e tiforc'hekay ar yezhourion an heñvelsterioù-se, o lakaat war bep hini kemeradurioù dibarek.

c) Diwar ma talc'her d'an termen hollek, e c'haller degas war ar sterva termenou all evit kemeradurioù dibarek, kalvezel pe arbennik. Hag aze e c'haller kas ravanell ar geriaoua ken pell ha ma karer : er yezh end-eeun dre dun al leterc'hañ (pezh a ra ar Sz. gant e **mine-sweeper**), en teodyezhoù, e tremened ar yezh, er yezhoù keltiek all pe er yezhoù all hag en etrevroadeleg (mard eus anezhañ !). En degouezh-mañ e kavfen dereat reiñ fred da **drag-**, **driv-**, gant debarzh dezho un arver arbennik resis evel just.

Daou ziskoulm a zleer pellaat diouto par ma c'haller eo :

– addegas an termen hollek re alies evit ar c'hemeradurioù dibarek, hent a zo gantañ arvar ar furmoù berr diresis pe ar furmoù resis ha hir : **skarzher ~ lestr-ravanelliñ-tarzhez** ;

– degas war ur rann sterva eus un termen hollek un termen hollek all : an dro e ve mar degasfed **skarzhañ** da skouer war un tachad eus sterva **ravanelliñ** (o lakaat e talc'hfed hemañ en e ster lennegel) – lemel digantañ ur rann eus e sterva evit e lakaat dindan un termen hollek all ne ziskoulmfe netra.

Setu ur skouer eus an diskoulmoù gallus – ur skouer n'eo ken – en dachenn studiet. Kemer a ran an termenoù eus *Lexis* ha *Le Petit Robert* :

Gl. **drague**

1. – Ijinenn da lemel traezh, grouan, lec'hid diwar oueled ur stêr, ul lenn, ar mor. Br. **ravanell b.-où, drag b.-où** (roet b. gant L'Arm.)
 2. – Ponton war neuñv o tougen an drag. Br. **dragle g.-où**. 3. – Roued troadek da besketa diwar stlej. Br. **ravanell b.-où, tenell b.-où**.
 4. – Stignad da zaspugn pe da zispenn ar minoù spluj. Br. **driverez b.-ed, mindriverez**. 5. – Gl. **drague hydrographique, drague flottante**, ardivink da spislec'hiañ karregoù dindan ar mor, anezhañ ur fun spluj sachet a zonder digemm gant div vag. Br. **fun b.-ioù driv**.

Gl. **dragner**

1. – Eztennañ traezh, h.a. diwar oueled ur stêr, h.a. Br. **ravanelliñ, dragañ**. 2. – Lemel ar minoù spluj. Br. **ravanelliñ, drivañ**. 2. – Dastum kregin mor diwar-bouez ur ravanell. Br. **ravanelliñ, tenellañ**.

Gl. **dragueur**

1. – Lestr aveet evit ravanelliñ. Br. **ravaneller g.-ioù, drager g.-ioù, draglestr g.-istri**. 2. – Lestr aveet da lemel ar minoù spluj. Br. **driver g.-ioù, drivlestr g.-istri**. 3. – Pesketaer gant ar ravanell, an denell. Br. **ravaneller g.-ion, teneller g.-ion**. 4. – Micherour o ravanelliñ ur goueled gant an dorn, pe oc'h embreger ur ravanell. Br. **ravaneller g.-ion, drager g.-ion**.

Evel a welit, er c'hinnig skouer-mañ e ran gant dibaboù tidek :

~ debarzh **drag-** d'ar c'hemeradurioù oc'h entalañ ar c'heal "stlejañ diwar ar goueled" ;

~ **driv-** d'ar c'hemeradurioù oc'h entalañ ar c'heal "stlejañ e-barzh an dour" ;

~ ober gant **tenell** evit "bazz roued diwar stlej", a-gevenep da **avenell** evit "bazz roued diwar vount".

Da c'houzout e chom evel just hag an dasparzh azasañ a ginnigan evit a sell ezhommoù ar yezherion. An tri fal a vukan dezho eo : 1) Menel diouzh diazezoù ar yezh unvan ; 2) Kaout ur yezh resis ; 3) Ober gant furmoù berr hag aes da arverañ. Mar fell din chom feal, ez eo da spered krouerion ar yezh, ha n'eo ket da deodyezhoù a zo aet diouto pep spered gwerso.

(TAM da GE – 13 05 90)

Ar gwir ganit pa lakaez anat al linenn didorr adalek GREGOR ROSTREN betek ennomp.

Distreiñ a vennan neoazh war sterva ar ger **drag** er yezhoù meneget, kement ha diskouez ned eo ket pell embregadenn ar brezhoneg diouzh hini ar saozneg hag an alamaneg.

Da gentañ ez eus ur reizhadenn d'ober e lizher JYL eus an 02 05 90 diwar evezhiadennoù Reun AN HIR, ma ranker lenn ar meneg eus L. ANDOUARD, *Brezhoneg ar Mor* :

«drival, v. (à Groix) ; *draguer sur la Lieue de Grève* : ravanelliñ war al Lev-Draezh.» Da heul *Groix* emañ ar pik-skej. Ar bomm goude ar pik-skej zo tennet eus *Bilzig*, p. 124. Amañ, e Lokmikael, emañ al Lev-Draezh (sl. izeloc'h).

Ar **ravanell** zo, e Douarnenez, ur seurt bazz gant ur roued en he fenn. Ar stermañ a vez kavet moarvat da ziazez e pep yezh.

Er geriadurioù Gl. ez eo termenet **drague** evel-henn : «machine servant à curer les fonds [...] ; filet à manche pour pêcher à la traîne.»

Evit ar Sz., **drag** : «kinds of harrow, sledge, rake, net, & grapnel» [seurtoù oged, stlejell, rastell, roued ha bazz-krog]. Ar Sz. **dredge**, diwar al lec'hleneg **dreg**, "eor bihan", zo par d'ar Gl. **drège** pe **dreige** : «filet pour la pêche au fond de la mer».

An hevelep termen a gaver en Al. **Dregge**, **Dredsche** [kv. **Dreggnetz** "driv" ("chalut")]: «Schleppnetz für Austern od. andere am Meeresboden lebende Tiere.»

Ne gav ket din e ve ken sonn an diforc'h etre Sz. **drag/dredge**, o vezañ ma kaver er geriadurioù : «**oyster dredger** : to drag for oysters» ; evel Al. **bagger-/räumer-** : **Baggerschiff = Räumerschiff** [räumen "dilec'hiañ, diac'hubiñ, karzhañ" ; kv. Sz. **room**).

En holl yezhoù e hañval bezañ degaset an termenoù arnevez dre astenn ster ar gerioù kozh o talvezout "roued".

Ar verb **ravanelliñ** gant ur ster ledan a gaver war *Barr-Heol*, niv. 57, p. 20 : «e voe diframmet ha **ravanellet** diouzh naoz ar stêr [...] douar, bili ha reier.» Ha, dres, er vro-man (Lokmilael-Tredraezh) ez eo anavezet **ravanelliñ** gant ar ster hollek : «dastum danvezioù (bili, traezh, fank, jelmest, munus) diwar oueled ar mor.» Diouzh ar benveg implijet e veze termenoù all.

Va lakaet 'c'h eus da deurel meiz ouzh ar ger BrE. '**añnell**' b. "truble, filet (L'Arm.), '**avenel**' g. "haveneau, instrument de pêche" (ERNAult.Dict. Vannes) [kemeret gant VALL. neuze diwar hemañ ; heñvel, '**avenel**' g. VBFV- (GUILLEVIC-LE GOFF) ; Loeiz HERRIEU, *Le Breton usuel*]. Kent da VALL. ne hañval bezañ meneget en diavaez eus BrE. Ha koulskoude ez eo boaziet e BrT. ma lavarer /avA)nEl/ = °**avanell** b. D'al liesañ ez eo faziet ar c'heriadurourion o taskor ar /' / gwenedek gant *e*, pa rankfe bezañ *a* ! Moarvat ez eo kar **ravanell** da **avanell**, ha da BrE. **tenell** [«tenel, f. pl. -leu, haveneau», Suppl. LE GOFF 68 ; evit °**tanell** pe marteze °**tavanell** ?]

Drival zo bet skoueriekaet **dreñval** gant GP (*Note sur le verbe vannetais*, pp.3-4) ; ne veizan ket perak avat, rak **-eñv-** zo /eo/ e Groe [/kreo/ = **kreñv**, ALBB] hag **-ev-** zo /eÁ/, [/beÁ/ = **bev**, ALBB]. Padal, ur ger Iw. **drib** 'm boa notennet a zle bezañ anv ar seurt roued. War dachenn ar pesketa ez eus un toullad gerioù Iw. a c'hallfe bezañ tostaet ivez : **drae** "linenn-besketa" ; **dorugha** pe **dorumha**, id. ; **dreideálaim** "ravanelliñ".

(GE da JYL – 16 05 90)

En holl yezhoù, hag e brezhoneg, eme Turiaw, ez eus bet rikladurioù ster etre ar c'hemeradurioù "benveg da besketa" hag "ardivink da rakañ ar goueled". Abeg ouzhpenn dimp da gempenn ar stervaoù diouzh ar bed ma vevomp hep bezañ sklav d'an orin pe d'ar gerdarzh, seul gent a se d'ar c'hemeradurioù teodyezhel.

Va c'henskriver a c'houlaka ez eo a un orin ar Br. **ravanell**, **avenell**, **tenell**, hep gallout reiñ koulskoude displegadur d'an **r-** na d'an **t-**. Kement-se avat zo a nebeut a bouez. Tri ger disheñvel ez eus anezho a ya d'ober dafar d'ar yezh arnevez. Ha pa vent tri stumm eus an hevelep furm, n'eus harz ebet d'un trestummañ a rafe teir furm ganto.

Turiaw a lavar a-du-rall e ve gwell dezneuziañ BrE. '**añnell**' gant **avanell** kentoc'h eget gant **avenell** evel ma ra ERNAULT ha VALLEE. Aze n'en heuilhfen ket, dre veur a abeg : a) Ar stumm roet d'ar ger gant an daou ziazezer-se eus ar yezh unvan (moarvat o terc'hel kont eus ar ger romanek orin **haveneau**). b) Pa drestummer, e reer alies gant *reolenn an dreuzvegenn*, eleze en em renker evit dibab an daou stumm a zo etrezo ar muiañ diforc'hioù ; en degouezh-mañ, mar greer gant **ravanell** ha mar divizer degas un dezneuziad diwar '**añnell**' e vo gwell dibab **avenell** (daou ziforc'h) eget **avanell** (un diforc'h hepken).